

ФТАХР 14.25.05

К.И. АЛШЫНБАЕВ¹, Қ. МЫРЗАКУЛОВ², А.Л. НАДЫРОВ³, А.Т. АТАКАЕВА⁴,
М.М. ИРАЛИНА⁵,

^{1,2,4}Аймақтық әлеуметтік инновациялық университеті
(Шымкент, Қазақстан),

^{3,5}Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті (Алматы, Қазақстан),
kulalbek@mail.ru; myrzakulov45@mail.ru; abutzhan969@gmail.com;
kulalbek@mail.ru; miralina@me.com; <https://doi.org/10.51889/2020-3.2077-6861.14>

ҰЛТТЫҚ СПОРТ ТҮРЛЕРІН БІЛІМ БЕРУ МЕКЕМЕЛЕРІНДЕ ОҚЫТУДЫҢ РУХАНИ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ МЕН ӨЗЕКТІЛІГІ

Аңдатпа

Халқымыз сонау ерте заманнан алуан өнердің әр саласына қанатын кең жайып келді. Сол өнер өресін ұрпақтан ұрпаққа аманаттап, бүгінге жеткізіп отыр. Дүниедегі кез келген ұлттың белгілі бір мәдениет үлгісі мен өнері түрлі тарихи және қоғамдық себептердің салдарынан, өмірге келгенімен, бірақ, солардың барлығының ғасырлардан ғасырларға ұласып, ұзақ уақыттар бойы адамзат игілігіне жарай беруі тым күрделі құбылыс. Тек осылардың ішінде құны бар, өміршеңдік қуаты күштісі ғана кейігі ұрпақтарға жалыны өшпей, жыл өткен сайын маңызы күшейіп жетеді. Дәл осылай, ұлтымыздың өшпес мәдениет үлгісі мен өнер айшықтарын білім беру мекемелерінде қанат жайдыра енгізсе, ұлтымыздың атам заманнан бері жалғасып келе жатқан, тамыры тереңге бойлаған дәстүрлі төл мұрасы, сонымен бірге өресі биік, зияткерлік қасиеттерді дамытатын бұқаралық спорт өнері үшін нұр үстіне нұр болары анық.

Түйін сөздер: дене шынықтыру сабағы; ұлттық ойындар сипаттамасы; оқыту әдістері.

Кіріспе. Қай заманның болмасын, өзіне тән экономикалық-саяси, әлеуметтік, идеологиялық және тағы басқа ерекшеліктері бар. Сол сияқты, бүгінгі күннің ұрпақ тәрбиесіне деген талабы мен ерекшеліктері [12] бар. Халқымыздың терең де мағыналы сөзі «Тауына қарап аны, заманына қарап заңы» – деп, тауып айтқандай, бүгінгі таңда егеменді ел болып, өз шаңырағын көтеріп тауып, тіккелі бері ана тілін, салт-дәстүрін жалғастыруда, жаңартуда. Жаңарған ел жаңа көзқарастағы ұрпақ тәрбиелеуді талап етуде [20].

Сондай-ақ, дене тәрбиесі мен спорттың маңызын, оның ішінде, ұлттық спорт және қозғалмалы қимыл ойындарын үйретуді арттыру – еліміздегі сауықтыру жұмыстарының әдістерін жетілдіруді ұсынады. Сондай мүмкіндіктердің бірі – баланы жастайынан қазақтың ұлттық қозғалмалы ойындарын ойнауға жаттықтыратын тиімді әдіс-тәсілдерді пайдалану мақсатына қарай, дене тәрбиесін жан-жақты дамыту көзделген. Яғни, рухани бай, адамзаттық ары таза, ой

еңбегіне бай, еңбегі сай, сегіз қырлы, бір сырлы азамат тәрбиелеу талап етілуде [9].

Қазіргі жағдайда және уақытта жан-жақты үйлесімді дамыған ұрпақ тәрбиелеудің негізі – мектеп қабырғасында дене тәрбиесі сабақтарын жетілдіруден және оның маңызын халықтық тәрбиемен ұштастырудан қаланады. Дене шынықтыру жаттығуларының қажеттілігі және оны жұртшылыққа тарату Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы мемлекеттеріндегі дене шынықтыру мен спорттың өзекті мәселелері сияқты, егеменді еліміздің елді мекендерінде де дене тәрбиесі мен спортты ендірудегі маңызды мәселе күйінде қалып отыр. Халықтық педагогиканың мол тағылымдарын, салт-дәстүрін, тәлім-тәрбие жұмыстарының түп қазығына айналдыру – ендігі жерде біздің негізгі мақсатымыз. Сонымен бірге, жас ұрпақтың дене тәрбиесі сабақтарының мол әсерлерін көбейтіп, республикамыздың ұлттық және тұрғылықты жер жағдайы ерекшеліктерін ескере отырып,

дене тәрбиесі сабақтарының жаттығуларын сол бағытқа қарай ұрпақ тәрбиелейді [16].

Тәрбиенің, соның ішіндегі ұлттық қимыл ойындарын үйрету мақсаты: адамзат дамуының қай кезеңі болмасын, тәрбиенің тиімділігін жетілдіру ісі жүзеге асырылып келді. Бұл істі жүзеге асыру үдерісі әрбір қоғамдағы мемлекет қажеттілігіне бағындырады. Өйткені, мемлекет қажеттілігінің орындалуы оның экономикалық күш-қуаты мен саясатына тәуелді екені белгілі. Олай болса, тиімділіктің ең басты шарты мемлекет мүмкінділігінен туындайтын қажеттілікке сай тәрбиенің нақты мақсатын анықтайды [8].

Жалпы адамзаттық тұрғыдан қарағанда, тәрбие мақсаты - әрбір тұлғаны жан-жақты және жарасымды етіп тәрбиелеу. Адам жер бетіндегі тірі ағзаның жоғарғы сатысы, қоғамдық-тарихи іс-әрекеттері мен мәдениет субъектісі, басқаша айтқанда іс-әрекеті мен қарым-қатынас иесі [19].

Адам іс-әрекеті, сезім мен ойлау ерекшеліктері оның өмір сүріп отырған қоғамдық-тарихи жағдайларына тәуелді болады. Қоғам дамуының белгілі сатысында педагогикалық, пәлсапалық ой-пікірлер болып қалыптаса бастады [15].

Біздің елімізде жүз онға жуық ұлттар мен ұлыс өкілдері өмір сүруде. Олардың әрқайсысының өз этногенезі, өз салттары мен дәстүрлері, өз мәдениеттері бар. Барлығы да қоғамымыздың тең құқылы мүшелері болып табылады. Осы ұлттардың дамуының тарихи жолдарын оқып үйрену – біздің ғалымдарымыздың адамгершілік міндеті. Бұл жұмыс барлық аспектілерді, дене тәрбиесі туралы ғылымның барлық салаларында жүргізіледі [5].

Қазақ халқы материалдық құралдарға қоса, мәдени қазыналарға да бай халықтардың бірі. Сондай қомақты дүниелер қатарына – үй ойындары да жатады. Бүгінгі замандастарымыздың болашақ ұрпақтарына білім беріп, оларды оқытып-

үйретіп, өздерінің кім екендіктеріне барлау жасауына ата-бабаларының психологиялық болмысымен ойлау жүйелеріне зер салуларына көздеген мақсаттарына саралап, жете білулеріне дәстүрлер жалғасын өрістетіп, өткен мен бүгінді байланыстыра білулеріне, сөйтіп, мәңгүрттік аталуға тосқауыл қоюларына ұлттық ойындар септігін тигізеді. Мәселен, осы жөнінде Елбасымыз Н.Ә. Назарбаевтың «Қазақстан-2030» стратегиялық даму бағдарламасында «... Қазақстан Республикасы азаматтарының денсаулығы, білімі, әл-ауқаты, барлық қазақстандықтардың өмір сүру жағдайлары, мүмкіндіктерін ұдайы жақсарту...» - деп, атап көрсетіледі [3].

Ұлттық қимыл және спорт ойындары халықтың әлеуметтік-экономикалық жағдайларына үйлесімді жасалғандай әсер береді. Олай дейтініміз, ойындардың көпшілігі сол көшпелі тұрмысқа лайықталып, арнайы материалдық дайындықсыз ойнала беретіндігінде ғана емес, сонымен бірге, халықтың психологиялық ерекшеліктерімен де байланыстылығында. Ойын барысында бала өзінің назарын қимылды орындау әзірлігіне емес, мақсатқа жетуге аударады. Ол ойын шартына бейімделіп, ептілік көрсетіп, сол арқылы қимылды жетілдіріп, мақсатты әрекет етеді. Балалар ойын арқылы шынығып, өзінің бойындағы табиғи дарынын шындай түседі [11].

Зерттеу әдістері мен оны ұйымдастыру: ұлттық спорттың бұқаралық-көпшіліктік түрлерінің адамның бар мүмкіндіктерін дәлелдейтін әрекет ретінде зор қоғамдық мән-мағынасы бар. Спорттық машықтанулар барысында жетілген қимыл үлгілері жасалады, дене қимылы және психикалық қасиеттер сияқты, жалпы адамзаттық құндылығы бар қасиеттер анықталып, дамиды. Спорттық әрекет мұндай жағдайда адамның іске асырылған мүмкіндіктерінің жоғары үлгісін еске түсіреді, сонымен бірге, оларды әрі қарай кеңейтуге болатындығын айқындап отырады. Ұлттық спорт түрлері

мен ойындарының бұқаралық-көпшіліктік түрлерімен айналысу барысында алдымен жекеленген, кейін көптеген спортшылар осы шекараны жеңіп шығады [10].

Ойынға халық ерекше мән берген. Сондықтан, халық оған тек ойын-сауық көтеретін орын деп қана қарап қоймаған. Ең бастысы, ел қорғауға қабілетті, болашақ қайраткер, өзінің осы қабілеттерін шаршы топтың алдында, баршаға тең еркін бәсекеде жеңіп алуға тиіс болатын, сондай-ақ, талапты жастың өнеріне, жасы үлкен, танымал ұстаздан үйреніп жаттығатынын, аянбай тер төгетінін байқаймыз [2].

Ұлттық қимыл қозғалыс ойындары мен спорт түрлері осылайша атадан балаға, үлкеннен кішіге мұра болып жалғаса береді. Халықтың дәстүрлі шаруашылық салалары мәдени өнер тіршілігінің жиынтық бейнесі де, көрінісі де болған. Тарихының киелілігіне қарамастан, ойыны үнемі жаңа, ескірмейтін нәрселерден тұрады. Өйткені, күн сайын дүниеге келіп жататын сәбилердің жаны қозған сезімдерін ала алмайтындары денеге қуат, жанға саулық беріп, рухани азық болатын да – осы қимыл қозғалыс ойындары [18].

Тұтастай алғанда, қимыл қозғалыс ойындары, оның ішінде, әр алуан халықтардың ұлттық ойындары болашақ дене тәрбиесі мұғалімдерін даярлаудағы кәсіби даярлықтың негізгі бөліктерінің бірі болатынын атап айтқан жөн. Сарамандық жұмыс мынаған көз жеткізеді: ұлттық қозғалыс қимыл ойындарын өткізу әдістерін жеткілікті дәрежеде меңгеру үшін, болашақ мұғалімдер белгілі бір білімдер, біліктер мен дағдылар бөлімінің көлемін алған дұрыс. Бұл үшін, білімпаздарды ойындардың мазмұнымен және ережелерімен ғана емес, сондай-ақ, ойындарды өткізуді ұйымдастырумен және олардың әдістемесімен де таныстырғандары жөн [17].

Осы оқу пәнін табысты ұйымдастыруда және оны өткізуде дұрыс түсіндірудің, егер сабақ барысы мұны қажет етсе,

онда мұғалімнің өзінің осы ойындарға қатысуының маңызды роль атқаратынын тәжірибе көрсетіп тұр. Мұғалімнің жалпы ойнаушылар ішінен көмекшілерді таңдап алуға тиіс екені де елеулі болып табылады. Егер, мұғалім қандай да бір белгілі бір ұлттық қимыл ойынының ережелерін түсіндірген кезде оқушыларға оның тарихын әңгімелеп бере білсе және білімдердің тиісті деңгейі болса, онда дене қимылы даярлығымен бірге, білім беру міндеттері де шешілетін болады. Ал, мұның оқу үдерісін байытатындығы сөзсіз. Аталған барлық әдістемелік тәсілдер болашақ мұғалімдерді кәсіптік даярлау үдерісінде ескеріліп отырады [7].

Қалыптасу үстіндегі байқау кезеңінде мыналар негізгі болып табылады:

«Ұлттық қимыл ойындары, оларды оқыту әдістемесі» деген атпен әзірленген оқу бағдарламасы қазақтың ұлттық ойындарын пайдалана отырып, осындай сабақтарды ұйымдастыруға және өткізуге даярлық негіздерін қалыптастырудың негізгі жүйесі. Сарамандық жұмыс өтілі бар дене шынықтырудан болашақ мұғалімдері мен мұғалімдердің ізденіп отырған даярлықтарын қалыптастырудың салыстырмалы талдау нәтижелері [4].

Ұлттық спорт түрлері жеке түрлерден тұрады. Олардың әрқайсысының өзіндік сайыс түрлері, ерекше әрекеттер жиынтығы, спорттық сайыс жүргізу әдістері бар. Қазіргі уақытта спорттық қозғалыстар аясындағы ұлттық спорт түрлерінде екі бағыт бар: ұлттық спорт түрлерінің бұқаралық-көпшілік түрі, жоғары спорттық жетістіктерге байланысты арналған спорт түрлері [14].

Барлық тәжірибелік-байқау жұмысы өзара байланысты үш кезеңде жүргізілді. Оның үстіне, әрбір кезең нақты міндеттерді шешеді. Мұның өзі зерттелетін контингенттің ізденіп отырған даярлығын қалыптастырудың теориялық негізделген жағдайларын сақтауға мүмкіндік береді [13].

Алынған нәтижелер мен қорытынды: алынған нәтижелерді талдау кезінде,

ұлттық қимыл ойындарын пайдалана отырып, ұйымдастырылатын және өткізілетін қазіргі заманғы сабақтар талаптарына сай келмейтініне көз жеткізілді. Сабақтарда ұлттық ойындарды қолдану бір ұят тірлік санайтындар да табылған еді [6].

Бұл міндеттерді шешудегі алғашқы әрекеттер мыналар болып саналады: Қозғалыс қимыл ойындары бойынша қолданылып жүрген оқу бағдарламаларына түзету жасағаннан кейін, зерттеліп отырған контингентте ұлттық қозғалыс қимыл ойындарын пайдалана отырып, сабақтарды ұйымдастыру мен өткізуге даярлық негіздерінің оң нәтижелерін алу мүмкіндігі көзделді. Ол сабақтармен сарамандық тапсырмалардың жекелеген теориялық тақырыптарын өңдеуге келіп саяды. Мұның мәнісі ұлттық қимыл қозғалыс ойындарының жалпы мәселелері бойынша дәрістік материалды толықтырудан тұрады, ал сарамандық сабақтарды өткізу кезінде, жекелеген ұлттық қимыл ойындары пайдаланылады [1].

Қолданылып жүрген оқу бағдарламаларында түзету жасағаннан кейін, қазақтың ұлттық қимыл қозғалыс ойындарын ұлғайту жағына пайдалана отырып, сабақтарды ұйымдастыру мен өткізуге даярлық деңгейін өзгертуге елеусіз бағыт [18, 14-29 б.б.] байқалатынына ұйғарым жасауға мүмкіндік береді. Бұл жағымды алға басуларды келесі

жағдайлармен байланыстыруға мүмкіндік береді: дәрістердің жалпы қабылданған тақырыптары ұлттық қозғалыс қимыл ойындары туралы, тиісті түйткіл мәселелермен өзара байланыста оқылады.

Ұлттық ойындар мен спорт түрлері ұзақ уақыт, ғасырлар бойы қалыптасқан. Біздің көбіміз мұндай күндерге де жеттік. Жаңа ойлау жүйесінен негізделген бүгінгі өмір жағдайы ұлттық спорт түрлерінің, ойындардың және дене қимылы жаттығуларының дамуына жаңаша қарауды талап етеді. Өткеннің бай мұрасы негізінде, жергілікті жерлерде бұқаралық-спорттық көпшілік жұмыстарын жандандыру аса қажет және олай ету халық денсаулығын шындауға елеулі үлесін қосады. Ұлттық спорт түрлері мен ойындарын дамытудың қазіргі заманғы тәжірибесі елеулі өзгерістерді, кейбір маңызды мәселелерді шешуді талап етеді. Ұлттық спорт дәстүрлері қайтадан жанданып келеді. Қазақстанда қайта өрлеу үдерістері жүруде.

Қазіргі заманғы ұлттық спорт түрлері мен спорттық ойындардың қоғамдағы өзіндік және негізгі қызметі дене қимылының дамуы мен денені жетілдіруімен ғана шектелмейді, олар адамның әлеуметтік белсенділігі мен еңбекке жарамдылығын қартаю жасына дейін сақтай отырып, оның психикалық және әлеуметтік белсенділігін дамытудың табиғи негізі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- [1] 1-4, 1-11 сыныптарға арналған дене тәрбиесінің бағдарламалары. – Алматы. 1993. – С.4-17.
- [2] Ахметов К., Царев А. Спортивный Казахстан. – Алматы, 1979. – С.5-38.
- [3] Dill D. The economy of muscular exercise // *Physiol. Rev.* – Vol.16. – 1936. – P.263-291.
- [4] Досқараев Б.М. Қазақстандағы Олимпиадалық білім және спорт тарихының очерктері /Б.М.Досқараев, Е.К.Сейсенбеков, Е.Т.Алтынбек. Алматы. 2019. – С.400.
- [5] Қаражанов Б. Қазақ дене тәрбиесі институты. – Алматы, 1991. – С.26-43.
- [6] Maslow A.H. *Motivation and Personality* /A.H.Maslow. – New York. 1954. – P.35-46.
- [7] Miyaznita M., Ssuadomoto T. The current problems of physical fitness in Japanese children. *Journal of sports medicine.* 1987. – P.40-45.
- [8] McClelland, D.C. *The Achievement Motivation* /D.C. McClelland, J.W. Atkinson. - New York. 1953. – P. 11-27.
- [9] Olympic School Project. Melbourne. 1989. – p. 44.
- [10] Politino V. *Physical Fitness and Intramurals. Grating Excitng Opportunities* // *JOPERD.* vol 58. №2. – 1987. – P.54-64.
- [11] Сапарбаев М.Б. Подготовка учителей физкультуры. – Алматы, 1992. – С.286.

[12] Сейсенбеков Е.К. Казахские национальные игры в учебном процессе учреждений образования и его роль в воспитании детей школьного возраста. // Спорт и наука», Националната Спортна Академия „Васил Левски” Болгария. – София, 2014. – №3 – С.152-158.

[13] Сейсенбеков Е.К. Дене шынықтыру және спорт теориясы мен әдістемесі. – Астана. ЕҰУ баспасы. 2011. – С.429.

[14] Сейсенбеков Е.К. Оқушылардың дене тәрбиесі жүйесін жүзеге асырудағы педагогикалық әдістер / Сейсенбеков Е.К., Тастанов А.Ж., Телахынов Е.Б. Педагогика және психология. – 2019. – №1 (38). – С.205-213

[15] Сейсенбеков Е.К. Қазақтың ұлттық ойындарын оқу үдерісінде жастарды тәрбиелеу амалы ретінде қолдану /Сейсенбеков Е.К., Тастанов А.Ж., Дауленбаев М.Т. «ҚазҰУ Жаршысы», Педагогикалық серия. – 2016. – №1 (47). – С.118-123.

[16] Сейсенбеков Е.К. Дене шынықтыру және спорт тарихы. Нұрлы бейне. – Шымкент, 2009. – С.144.

[17] Столбов В.В. История физкультуры и спорта.– М.: Просвещение, 1989. – С.291.

[18] Тәнікеев М. Қазақстандағы дене шынықтыру мен спорт тарихы. – Алматы, 2002. – С.254.

[19] Тәнікеев М. Қазақтың ұлттық спорт ойындары. Қаз.ДТИ ғылыми еңбектері жинағы. – Алматы, 1956. – С. 26-45 б.

[20] Тойлыбаев Б. Бастауыш мектеп оқушыларына дене тәрбиесін беруде халықтық педагогика элементтерін пайдалану. Пед.ғыл. канд. ... дисс. – Алматы, 1994. – С.28.

References:

[1] 1-4, 1-11 synyptarға арналған дене тәрбиесінің бағдарламалары. – Алматы. 1993. – С.4-17.

[2] Ahmetov K., Carev A. Sportivnyj Kazahstan.– Алматы, 1979. – С.5-38.

[3] Dill D. The economy of muscular exercise //Phisiol. Rev. – Vol.16. – 1936. – R.263-291.

[4] Dosqaraev B.M. Қазақстандағы Олимпиадалық білім және спорт тарихының очерктері /B.M.Dosqaraev, E.K.Sejzenbekov, E.T.Altynbek. Алматы. 2019. – С.400.

[5] Қаражанов В. Қазақ дене тәрбиесі институты. – Алматы, 1991. – С.26-43.

[6] Maslow A.H. Motivation and Personality /A.H.Maslow. – New York. 1954. – P.35-46.

[7] Miyaznita M., Ssuadomoto T. The current problems of physical fitness in Japanese children. Journal of sports medicine. 1987. – P.40-45.

[8] McClelland, D.C. The Achievement Motivation /D.C. McClelland, J.W. Atkinson. - New York. 1953. – P. 11-27.

[9] Olympic School Project. Melbourn. 1989. – p. 44.

[10] Politino V. Physical Fitness and Intramurals. Grating Excitng Opportunities //JOPERD. vol 58. №2. – 1987. – R.54-64.

[11] Saparbaev M.B. Podgotovka uchitelej fizkul'tury. – Алматы, 1992. – С.286.

[12] Sejsenbekov E.K. Kazahskie nacional'nye igry v uchebnom processe uchrezhdenij obrazovaniya i ego rol' v vospitanii detej shkol'nogo vozrasta. // Sport i nauka», Nacionalnata Sportna Akademiya „Vasil Levski” Bolgariya. – Sofiya, 2014. – №3 – С.152-158.

[13] Sejsenbekov E.K. Dene shynuktyru zhәне sport teoriyasy men әdistemesi. – Астана. ЕҰУ баспасы. 2011. – С.429.

[14] Sejsenbekov E.K. Оқушылардың дене тәрбиесі жүйесін жүзеге асырудағы педагогикалық әдістер /Sejsenbekov E.K., Tastanov A.ZH., Telahynov E.B. Pedagogika zhәне psihologiya. – 2019. – №1 (38). – С.205-213

[15] Sejsenbekov E.K. Қазақтың ұлттық ойындарын оқу үдерісінде жастарды тәрбиелеу амалы ретінде қолдану / Sejsenbekov E.K., Tastanov A.ZH., Daulenbaev M.T. «ҚазҰУ Жаршысы», Педагогикалық серия. – 2016. – №1 (47). – С.118-123.

[16] Sejsenbekov E.K. Dene shynuktyru zhәне sport tarihy. Nұrly bejne. – SHymkent, 2009. – С.144.

[17] Stolbov V.V. Istoriya fizkul'tury i sporta.– М.: Prosveshchenie, 1989. – С.291.

[18] Тәнікеев М. Қазақстандағы дене шынықтыру мен спорт тарихы. – Алматы, 2002. – С.254.

[19] Тәнікеев М. Қазақтың ұлттық спорт ойындары. Қаз.ДТИ ғылыми еңбектері жинағы. – Алматы, 1956. – С. 26-45 б.

[20] Tojlybaev B. Bastauysh mектеп оқушыларына дене тәрбиесін беруде халықтық педагогика элементтерін пайдалану. Ped.ғыл. канд. ... diss. – Алматы, 1994. – С.28.

Актуальность и духовная значимость обучения национальных видов спорта в учреждениях образования

К.И. Алшынбаев¹, К. Мырзакулов², А.Л. Надыров³, А.Т. Атакаева⁴, М.М. Иралина⁵

^{1,2,4}Региональный социально-инновационный университет

^{3,5}Казахский национальный педагогический университет имени Абая

Аннотация

С давних времен среди народа были широко распространены различные игры, искусства и развлечения. Передавая из поколения в поколение виды искусств и игр, наш народ, в основном, сохранил преемственность, свой стиль. Сейчас у каждого народа в мире есть свойственные только ему образцы культуры и искусства, которые появились в свет в силу различных исторических и общественных обстоятельств. Но, очень сложно, когда несмотря на различные природные катаклизмы, войны и других отрицательных явлений, в течении многих веков сохранять и приумножать, совершенствовать свои национальные традиции, уклад, быт, в том числе, народные игры. Подростающему поколению передаются самые ценные в духовном плане, жизненно стойкие, у которых из года в год все больше вырастает значимость. Точно так же, неугасаемые образцы нашей национальной культуры и искусства в сфере физической культуры и спорта, если в учреждениях образования будут и в дальнейшем развиваться, то можно считать, что поставленная задача: достойно продолжить дело предков, которые впитали в своих потомках неудержимую мощь физических качеств в сочетании с интеллектуальным, с помощью массовых национальных игр - выполнена.

Ключевые слова: уроки физической культуры, национальные игры, характеристика, методы обучения.

The relevance and spiritual significance of the training of national sports in educational institutions

K.I. Alshynbayev¹, K. Myrzakulov², A.L. Nadyrov³, A.T. Atakaeva⁴, M.M. Iralina⁵

^{1,2,4}Regional Social Innovation University

^{3,5}Abay Kazakh National Pedagogical University

Abstract

From ancient times, various games, arts, and entertainment were widespread among the people. Passing on the forms of arts and games from generation to generation, our people have basically preserved their continuity, their own style. Now every nation in the world has its own unique samples of culture and art, which were published due to various historical and social circumstances. But, it is very difficult when, despite various natural disasters, wars and other negative phenomena, for many centuries to maintain and increase, improve their national traditions, way of life, life, including folk games. The younger generation is handed over the most valuable in spiritual terms, life-long, in which importance increases from year to year. In the same way, unquenchable samples of our national culture and art in the field of physical culture and sports, if they continue to develop in educational institutions, we can assume that the task is to adequately continue the work of ancestors who absorbed the irrepressible power of physical qualities in their descendants combined with intellectual, with the help of massive national games - completed.

Keywords: physical education lessons, national games, characteristics, teaching methods.

Редакцияға 20.09.2019 қабылданды.